

Fattigfällan – stolthet är för den som har råd

I fredags var det urpremiär och genrep för pjäsen **Fattigfällan** på Uppsala stadsteater. Premiären på lördagen var utsåld. Regissör är **Sara Giese** och skådespelaren heter **Marika Holmström**. Pjäsen bygger på **Charlotta von Zweigberks** [bok Fattigfällan](#).

Teatern visas i Ettan, ett ganska litet svart rum, med en jättestor säng. Där rullar och kryper karaktären Beata runt och gömmer sig under täcket när alla räkningar ramlar in. Beata har drivit eget företag med F-skattsedel i många år, rör sig i det fina kultursverige och har vänner med mycket pengar. När hon blir sjuk och inte kan jobba drivs hon mot ekonomisk ruin, till slut är det socialtjänsten och Kronofogden som gäller.

Några i den lilla publiken som sitter runt denna stora säng har fått hörlurar och läser upp repliker. De förklarar med myndiga och förmanande röster att hon måste ta tag i sin situation, hon måste fylla i rätt blankett, hon måste ta ansvar och hon måste förstå att alla minsann inte kan hålla på så här.

I början har hon en god vän som bjuder henne på dyr middag, men som inte kan låna ut en hundring till toapapper. Senare har hon goda vänner som hon lånar pengar av för att betala Skatteverket och hyran. Så småningom vill de ha tillbaka sina pengar och de goda vännerna försvinner. "Hur kan du gå ut på krogen och ta ett glas vin när du inte har gjort rätt för dig?" Den anklagande tonen tar inte slut. Och hennes vänner skäms. Inte kan de ge henne pengar bara hur som helst? Har hon sänkt sig så lågt att hon tigger? Det där ska ju samhället ta hand om. De ser bort i förakt.

Men Beata är ju inte fattig? Hon har ju jobbat i massor av år. Det är bara en tillfällig svacka, hon är ju sjuk. Socialtjänsten säger att hon måste avsluta sitt företag för att hon ska ha rätt till försörjningsstöd. Men hon ska ju börja jobba när hon är frisk igen?

Beata börjar stjäla kaffe och smörgåsar. Hon slutar att öppna sin post. Men så helt plötsligt ramlar det in lite pengar från Försäkringskassan. Hon har legat på sjukhus. Det vänder en stund.

Pjäsen visar vårt strutsbeteende när det blir jobbigt, den visar hur svårt det är att vara frisk när man är sjuk och den handlar om att skämmas. Är det fullt att vara fattig? Är det vårt eget fel att vi inte har tillräckligt till hyran? Ska vi känna skuld för att vi inte "kan göra rätt för oss"? Får man inte vara "misslyckad" i dagens samhälle. Och är det så att vänner faktiskt borde ställa upp när man inte har pengar? Är det deras förbannade skyldighet?

Pjäsen visar också på omgivningens strutsbeteende. Men har hon verkligen inte pengar? När Beata säger att hon inte har pengar betyder det inte "jag inte har råd att gå ut ikväll", det betyder att elen stängs av och att hon riskerar att bli vräkt. Men hennes vänner förstår inte att det är på riktigt. Och när de senare förstår det, då ska hon uppfostras på något sätt, hon har ju själv satt sig i den här situationen.

Pjäsen handlar om utsatthet och förnedring och den galenskap som kan drabba alla som har haft med fyrkantiga myndigheter och instanser att göra. Den handlar också om vikten av anhöriga och vänner som hjälper till att vända situationen, de som kommer med te, en femhundring och som tvingar en att öppna alla kuvert som gömts under en kudde.

Jag tycker att pjäsen var mycket bra och visar på det skamfyllda i att inte ha några pengar. Den visar hur jobbigt det kan vara att be andra betala för en eller tvingas låna

under förnedrande former. Alla som jobbar inom socialtjänsten borde gå och se den.

Text: Pebbles Ambrose Karlsson

Foto: Marcus Gårder

Fattigfällan

Uppsala stadsteater

Spelas till den 3 november